

See discussions, stats, and author profiles for this publication at: <https://www.researchgate.net/publication/343185499>

COVID-19 SÜRECİNDE FİNANSAL İŞLEMLERDE YAPILAN VERGİ DÜZENLEMELERİ VE MUHASEBEYE YANSIMALARI

Article in ATLAS JOURNAL · January 2020

DOI: 10.31568/atlas.478

CITATIONS

2

READS

45

1 author:

Mutlu Yoruldu

Balıkesir University

57 PUBLICATIONS 73 CITATIONS

SEE PROFILE

Covid-19 Sürecinde Finansal İşlemlerde Yapılan Vergi Düzenlemeleri Ve Muhasebeye Yansımaları

Tax Regulations And Reflections To Accounting in Financial Transactions in The Covid-19 Process

Dr. Öğr. Üyesi Mutlu YORULDU

Balıkesir Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Maliye ABD, Balıkesir/TÜRKİYE

ORCID: 0000-0002-1010-2938

ÖZET

Covid-19 küresel salgını tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de başta sağlık sistemi, sosyal hayat, eğitim sistemi gibi pek çok alanda olumsuz etkilere sebep olmuştur. En önemli etki alanlarından birini ise ekonomi oluşturmuştur. Her olağanüstü dönemde olduğu gibi piyasaların aksaması ve işleyişinin bozulması finansman ihtiyacını doğurmuş, devlet ekonomik destek paketleriyle bu ihtiyacı karşılamaya çalışmıştır. Ekonomiyi toparlamak ve üretim açığını kapatabilmek için vergi ve sigorta prim borcu ertelemeleri, kısa çalışma ödeneği ve sosyal yardımlar gibi belirli ekonomik enstrümanlar devreye sokulmuştur. Devlet harcamalarının artması devlet bütçesine mali yılbaşında planlananın dışında ek bir maliyet yüklemiştir. Söz konusu ek maliyet ise ek gelir kaynağı gereksimini ortaya çıkarmış ve öz finansman kaynağı olarak ek vergi artışlarını beraberinde getirmiştir. Son yapılan düzenlemelerle birtakım finansal işlemler üzerinden tevkat yoluyla alınan Gelir Vergisi oranları ile Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi (BSMV) oranlarında artırıma gidilmiştir. Bu çalışmanın amacı, belirli finansal işlemler üzerine getirilen vergi artışlarının kapsam, amaçlarını ve etkilerinin değerlendirilmesidir. Aynı zamanda muhasebe sistemine yansımalarının ortaya konulmasıdır. Nitel araştırma yöntemlerinden betimsel analiz yöntemi kullanılarak dökümantasyon analizi gerçekleştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, Menkul Sermaye İradı, Vergisel Düzenlemeler

JEL Sınıflandırması: M41, K34, L51.

ABSTRACT

The Covid-19 global epidemic has had negative effects in many areas including the health care system, social life and in the education system in Turkey, as well as globally. One of the most important areas of its effect is in the economy. As in every extraordinary period, market disruption and breakdown of the operation of the markets gave rise to the need for financing, and the state attempted to meet this need with economic support packages. In order to recover the economy and close the production gap, certain economic instrument, such as tax and insurance premium debt deferrals, reduced work allowances and social benefits have been introduced. Increased state spending has put an additional cost on the state budget beyond what is planned on the fiscal new year. The additional cost has revealed the need for additional sources of income and led to additional tax increases as a source of self-financing. With the recent arrangements, the Income Tax rate of revenue received through deductions (withholdings) for a number of financial transactions, together with the Banking and Insurance Transactions Tax (BSMV) rate have been increased. The aim of this study is to evaluate the scope, objectives and effects of tax increases on certain financial transactions, and at the same time, aims to show their effects on the accounting system.

Key Words: Covid-19, Securities Will, Tax Regulations

JEL Classification: M4, K34, L51.

GİRİŞ

Covid-19 ismi ile tanımlanan Çin’in Wuhan kentinden başlayarak ve pandemiye dönüşerek tüm dünyayı etkisi altına alan virüs kaynaklı hastalık, 1929 Dünya Ekonomik Buhran’ından sonra dünyanın başına gelen en büyük felaket olarak ifade edilmektedir. Ülkelerin başta sağlık sistemleri olmak üzere pek çok sistem bu hastalığın olumsuz yansımalarından etkilenmektedir. Pandemi sürecinin olumsuz etkileri ülkelerin ekonomilerinde de kendini göstermeye başlamış ve söz konusu etkilerin gecikme etkisiyle daha çok hissedilir duruma gelebileceği düşünülmektedir. Bu dönemde her kriz döneminde olduğu gibi hem özel sektörün hem de devletin finansman ihtiyacı doğmuştur.

Özel sektör pandemiye karşı alınan önlemler nedeniyle iş daralması yaşamış ve dolayısıyla işleri düşük kapasitede de olsa sürdürebilmek ve istihdam azaltımına gitmemek için yeni finansman kaynakları arayışına girişmiştir.

Aksayan piyasayı orta ve uzun vadede de olsa tekrar işler duruma getirmek ve destek olmak fonksiyonu her olağanüstü dönemde olduğu gibi devlete verilmiştir. Devlet ekonomiyi koruma ve canlandırma amaçlı destek paketleriyle küçük veya büyük işletme ayırımı yapmaksızın teşebbüs sahiplerinin yanında olduğunu hissettirmiştir. Kamu bankalarının verdiği uygun koşullu kerdiler, vergi ve sigorta prim ertelemeleri, kısa çalışma ödeneği gibi pek çok uygulama ile bu desteği sağlamıştır. Aynı zamanda tüketim kanalıyla ekonomiyi canlandırmak ve düşük gelir gruplarının ihtiyaçlarını karşılayabilmesi için sosyal yardımları arttırmıştır.

Devletin ekonomiyi olumlu yönde etkileyebilmek ve pandeminin piyasa üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmak ve uzun vadede ortadan kaldırmak için deverye aldığı bu uygulamalar devlet bütçesine ek bir maliyet yüklemiştir. Dolayısıyla devletin planlanan ekonomik tedbirlerin finansmanını karşılayabilmesi için birtakım ek finansman ihtiyacı ortaya çıkmış ve en önemli mali araçlardan olan vergileri kullanma zorunluluğu doğmuştur. Bu anlamda yapılan en son değişiklikler ise finansal işlemlere yönelik yapılmıştır.

Bu çalışmada özel sektörün finansal enstrüman ve işlemlerine ilişkin olarak 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nda yapılan değişiklik ile 6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu kapsamında yer alan BSMV 'ye getirilen yeni vergi düzenlemeleri ve olası etkileri üzerinde durulmuştur.

1. VERGİLENDİRME YETKİSİ VE DEVLETİN EKONOMİYE MÜDAHALESİ

Vergilendirme yetkisi 1215 yılında İngiltere'de yayımlanan Magna Carta Libertatum (Büyük Özgürlük Fermanı) ile birlikte "temsilsiz/kanunsuz vergi olmaz" anlayışına bağlı olarak halkın iradesine bırakılmıştır (Passant, 2016: 4-5). Ülkelerde halkın iradesini ise temsili demokrasi modeli içinde meclisler temsil etmektedir. Türkiye'de de "vergilendirme yetkisi" Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne aittir. Meclis yapılan kanuni düzenlemelerle verginin konusu, verginin mükellefleri, oranları, ödeme zamanları gibi vergiye ilişkin her türlü düzenlemeyi yapma yetkisine sahiptir.

TBMM'ye ait vergilendirme yetkisi 1982 anayasasının "vergi ödevi" başlıklı 73. maddesi ile güvence altına alınmıştır. Bu maddeye göre;

- *"Herkes, kamu giderlerini karşılamak üzere, mali gücüne göre, vergi ödemekle yükümlüdür."*
- *"Vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımı, maliye politikasının sosyal amacıdır."*
- *"Vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülükler kanunla konular, değiştirilir veya kaldırılır."*
- *"Vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülüklerin muafık, istisnalar ve indirimleriyle oranlarına ilişkin hükümlerinde kanunun belirttiği yukarı ve aşağı sınırlar içinde değişiklik yapmak yetkisi Cumhurbaşkanına verilebilir."*

Bu maddenin son fıkrasında vergi kanunlarının çizdiği sınırlar çerçevesinde vergiye ilişkin sadece dört hususta Cumhurbaşkanı'nın değişiklik yapabileceği ifade edilmektedir. Bu yetki 2016 yılında Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'ne geçilmeden önce "Bakanlar Kurulu" na devredilebilmekte ve Bakanlar Kurulu da bu yetkisini Bakanlar Kurulu Kararı ile kullanmaktaydı. Artık bu yetki Cumhurbaşkanı tarafından Cumhurbaşkanı Kararı çıkartılarak kullanılmaktadır. Bu yetki;

- Vergi muafiyetleri

- Vergi istisnaları
- Vergi indirimleri
- Vergi oranlarına ilişkindir.

Cumhurbaşkanı'nın yukarıda ifade edilen dört başlığın dışında vergiye ilişkin başkaca bir hususda düzenleme ve değişiklik yapabilme yetkisi bulunmamaktadır. Belirtilen düzenleme ve değişikliklerin sınırını ve çerçevesini ise yine vergi kanunları tayin etmektedir.

1929 yılında Dünya ekonomik krizinin yaşanmasıyla ekonomiler üzerinde yıkıcı etkiler meydana gelmiştir. Klasik iktisadi düşüncenin devletin ekonomiye müdahalesini reddeden yaklaşımları yerini devletin bütçe açıkları vererek piyasaya ekonomik avantajlar sağlaması gerektiğini savunan Keynesyen teoriye bırakmıştır (Kirmanoğlu, 2014: 53). Devlet kamu harcama, borçlanma ve vergi politikaları ile piyasada oluşan aksaklığı giderecektir. Üretim ve istihdam seviyesinin artmasına katkı sunarak ekonominin düzelmesine destek olacaktır. Devlet piyasa toparlanıncaya kadar piyasadaki olağan dönemlere nazaran daha az vergi toplayarak, piyasanın toparlanabilmesi için daha fazla kamu harcamasında bulunmalıdır. Piyasa aksaklığı giderildikten sonra vergi gelirleri artacak ve bütçe dengeye gelecektir.

1933 yılından 1950'li yıllara kadar uzanan neo-klasik dönemin öncüsü Arthur Pigou olmuştur. 1929 Dünya ekonomik krizinin ortaya çıkmasıyla yıkılan klasik iktisat öğretisinin eksik olan taraflarını gidermek ve klasik iktisadi düşüncüyü geliştirmek amacıyla doğmuştur. Neo-klasikler, kamusal mallar, dışsallıklar ve eksik rekabet koşulları gibi bazı koşulların piyasada var olması durumunda piyasada aksaklığın meydana gelebileceğini kabullenmektedirler. Söz konusu aksaklığa neden olan koşulun ortadan kaldırılması için devletin kamu harcamaları ve vergiler gibi mali politika araçlarını kullanarak piyasaya müdahale edebileceğini ifade etmektedirler. Devlet müdahalesi ile piyasa tekrar işler duruma geldiğinde, devlet piyasayı işleyişine bırakarak piyasadaki çekilecektir (Birol ve Gencer, 2014: 269-270).

İngiliz iktisatçılar Peacock ve Wiseman'ın 1961 yılında geliştirdikleri sıçrama tezi analizinde savaş vb. olağanüstü dönemlerde devletin kamu harcamaları ile vergi gelirleri arasında organik bir bağın bulunduğu tespit edilmiştir. Keynesyen iktisadi düşüncüyü tamamlayıcı nitelikte olan analizde savaş dönemlerinde piyasanın işleyişinin bozulduğu bu nedenle devletin kamu harcaalarını piyasanın toparlanmasına destek olmak için artırmak zorunda kaldığını ifade etmişlerdir. Devlet artan kamu harcamalarının finansmanını ise vergileri arttırarak karşılamaktadır. Sisteme yeni vergi getirilmesi veya mevcut vergilerin oran ve miktarlarının arttırılması ile vergiler artmakta ve bu vergiler kalıcı olmaktadır (Akalin, 2017: 27).

Klasik iktisadi düşünce 1929 Dünya ekonomik krizinin doğmasına engel olamamış ve krizin getirmiş olduğu ağır ekonomik maliyetler piyasanın bozulmasına neden olarak devletin ekonomik müdahalesini zorunlu hale getirmiştir. Bu tarihten sonra kriz, savaş, doğal afetler ve salgın hastalıklar gibi olağanüstü dönemlerde piyasanın işleyişinin bozulmasına bağlı olarak devletin mali yardımlar, transfer harcamaları ve vergi kolaylıkları ile piyasanın toparlanmasına destek olması görüşü ve pratiği önem kazanarak ön plana çıkmıştır.

2. 193 SAYILI GELİR VERGİSİ KANUNU'NDA YAPILAN DEĞİŞİKLİK

193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun 1'inci maddesinde gelir; *"bir gerçek kişinin bir takvim yılında elde ettiği kazanç ve iratların safi tutarı"* olarak tanımlanmıştır. Dolayısıyla bir takvim yılında yani 1 Ocak'tan 31 Aralık tarihine kadar bir gerçek kişinin çeşitli biçimlerde elde ettiği tüm kazanç ve iratların safi toplamı o kişinin gelir vergisine tabi gelirini oluşturmaktadır. Kanunda kazanç ve irat unsurları olarak bir ayırım yapılmıştır. Kazanç; emek ve sermaye faktörlerinin müştereken kullanılması neticesinde ortaya çıkan gelirdir. İrat ise; sadece sermaye faktörünün

kullanılması sonucu doğan geliri tanımlamaktadır. Dolayısıyla menkul ve gayrimenkul mal varlığı üzerinden kişi lehine doğan gelirler irat olarak ifade edilmektedir.

193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun 2'nci maddesinde ise gerçek kişinin bir takvim yılında elde edebileceği kazanç ve irat unsurları tek tek sayılmaktadır. Buna göre bir gerçek kişi bir takvim yılında toplam 7 kazanç ve irat unsurundan gelir elde edebilmektedir. Bunlar;

- Ticari kazançlar
- Zirai kazançlar
- Ücretler
- Serbest meslek kazançları
- Gayrimenkul sermaye iratları
- Menkul sermaye iratları
- Diğer kazanç ve iratlar şeklinde sayılmıştır.

Bu sayılan kazanç ve iratların gerçek ve safi tutarları vergilendirmede esas teşkil etmektedir. Gerçeklik; kazancın belirli vesikalarla tespitinin yapılabilmesi ve bu vesikaların mutevîyatının doğru olması yani yapılan iktisadi işlemi tamamiyle yansıtmaması anlamında kullanılmaktadır. Safi tutar ise ilgili kazanç ve irat unsuru elde edilirken yapılan kanunun kabul ettiği gider ve zararlar düşüldükten sonra geriye kalan tutarı belirtmektedir.

23.05.2020 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 2569 sayılı Cumhurbaşkanı Kararının eki Karar ile 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nda yukarıda sayıldığı gibi ifade edilen kazanç ve irat unsurlarından altıncısı olan menkul sermaye iradı ile ilgili düzenleme yapılmıştır. Yapılan düzenlemeye göre bazı iratlarda tevkifat oranları aşağıdaki gibi yeniden belirlenmiştir.

- *“Sermaye Piyasası Kurulunca onaylanmış finansman bonolarından %15”*
- *“Varlık kiralama şirketleri tarafından ihraç edilen bir yıldan kısa vadeli kira sertifikalarından sağlanan gelirler ve bunların elden çıkarılmasından doğan kazançlardan %15”* oranında tevkifat yapılacaktır.

22.07.2006 tarihli ve 10731 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'nın eki Karar'da söz konusu tevkifat oranları %10 olarak belirlenmiş olduğundan bu oranlarda %5'lik bir artış gerçekleştirilmiştir. Söz konusu artışın yapılmasındaki temel amaç Covid-19 sürecinde devlet harcamalarındaki artış nedeniyle devletin ek finansman ihtiyacının ortaya çıkması ve bunun karşılanmak istenmesidir. Bir diğer amaç ise; tasarruf sahiplerini uzun vadeli finansal yatırım yapmaya teşvik etmektir. Dolayısıyla tasarruf sahibi olan fon talep edenler kısa vadeli finansal araçların getirilerinde vergi oranının artmış olması nedeniyle tahvil veya uzun vadeli kira sertifikalarına taleplerini arttırabilecek ve spekülâtif yatırımların önüne geçilebilecektir.

4. 6802 SAYILI GİDER VERGİLERİ KANUNU'NDA YAPILAN DEĞİŞİKLİK

6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu'nun 28'inci ve diğer maddelerinde Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi (BSMV) düzenlenmiştir. Kanunun 28'inci maddesinde verginin konusu tanımlanmakta ve kısaca banka ve sigorta işlemleri başta olmak üzere genel olarak bütün finansal işlemlerin vergilendirilmesinin amaç edinildiği belirtilmektedir.

24.05.2020 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 23.05.2020 tarihli ve 2568 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı eki Karar ile bazı haller istisna olmak üzere kambiyo işlemlerinde satış tutarı üzerinden %1'lik tevkifat yapılacağı hüküm altına alınmıştır. 01.09.1998 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiş olan 11591 sayılı Bakanlar Kurulu

Kararı ile binde 1 olarak tayin edilmiş olan oran 100 kat artırılarak %1'e yükseltilmiştir. Bu düzenlemenin istisnaları ise aşağıda sayılmıştır.

- “Bankalar ile yetkili müesseselerin kendi aralarında veya birbirlerine yaptıkları kambiyo satışları”
- “Hazine ve Maliye Bakanlığına yapılan kambiyo satışları”
- “Döviz kredisinin ödenmesine yönelik olarak, döviz kredisi kullanılan ya da kullanımına aracılık eden banka tarafından kredi borçlusuna yapılan kambiyo satışları”
- “Sanayi sicil belgesine haiz işletmelere yapılan kambiyo satışları”
- “İhracatçı Birliklerine üye olan ihracatçılara yapılan kambiyo satışları”nda BSMV oranı satış tutarı üzerinden 0 olarak uygulanacaktır.

Kambiyo işlemlerine ilişkin yapılan bu yeni düzenleme ile ulaşılmak istenilen temel amaç yine Covid-19 salgını nedeniyle artan devlet harcamalarının finansmanına katkı sağlayabilmektir. Ayrıca tasarruf sahiplerinin döviz yerine TL'yi ellerinde bulundurmalarını ve kullanmalarını sağlayabilmektir. Böylelikle spekülasyon döviz hareketlerinin önüne geçilmesi ve tasarruf sahiplerinin TL mevduatı gibi diğer yatırımlara yönelmeleri amaçlanmıştır.

5. YENİ VERGİ DÜZENLEMELERİNİN MUHASEBE SÜRECİNE YANSIMALARI

Muhasebe; bir işletmenin kaynaklarının elde edilmesini ve kullanılmasını, işletmenin parasal işlemleri sonucunda söz konusu kaynaklarda meydana gelen artış veya azalışlar ile işletmenin finansal açıdan durumunu ifade eden bilgileri üreten ve bu bilgileri işletmenin muhasebe bilgi kullanıcılarına ileten bir bilgi sistemidir (Gidersoy, 2020: 4). Diğer bir ifadeyle muhasebe, işletmenin faaliyetine ilişkin parasal olaylara ait belgeleri toplayan, kaydeden, sınıflandıran ve dönem sonunda özetleyerek rapor halinde işletmenin muhasebe bilgi kullanıcılarına sunan sistematik bilgi akışı sürecidir.

Yukarıda açıklanan finansal işlemlerde yapılan vergisel düzenlemelerin vergi muhasebesi açısından yansımaları bilanço usulüne göre muhasebe defter ve kayıtlarını tutan işletmelerden farklı bir kayıt düzenini gerektirmemektedir. Tek düzen sistemde yapılan muhasebe kayıtları için kullanılan hesaplar aynı kalmakla birlikte vergi oran artışlarından dolayı işlemlerdeki vergi tevkifat miktarı artmaktadır.

5.1. 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nda Yapılan Değişiklik Kapsamında Muhasebe Kayıtları

ABC Limited Şirketi finansman ihtiyacını karşılamak üzere 20.05.2020 tarihinde 3 ay vadeli 100.000 TL nominal tutarlı finansman bonusu ihraç etmiş ve ihraç tutarını %20 iskontolu biçimde nakit olarak tahsil etmiş olsun. Yapılacak muhasebe kaydı aşağıdaki gibi olacaktır.

20.05.2020	
100 Kasa Hesabı	80.000 TL
780 Finansman Gider. Hesabı	20.000 TL
305 Çıkarılan Bonolar ve Senet. Hesabı	100.000 TL

ABC Limited Şirketi çıkarmış olduğu bonoyu vade sonunda geri çağırmıştır. Ve bononun nominal değeri nakit olarak ödenmiştir. Gelir vergisi stopaj oranı %15'tir.

20.08.2020

305 Çıkarılan Bonolar ve Senet. Hesabı 100.000 TL

360 Ödenecek Vergi ve Fon. Hesabı 15.000 TL

100 Kasa Hesabı 85.000 TL

Böyle bir durumda ABC Limited Şirketinin kısa vadeli kaynak bulabilmesi için çıkarmış olduğu finansman bonolarını en az %16 iskontolu olarak ihraç etmesi gerekecektir. %15 ve altında bir iskontolu ihraç şirketin finansman bulabilmesini zorlaştırabilecektir. Tasarruf sahipleri daha yüksek getirili enstrümanlara yatırımlarını kaydırabilecektir.

5.2. 6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu'nda Yapılan Değişiklik Kapsamında Muhasebe Kayıtları

İşletmelerin iş alanlarına ilişkin faaliyetleri neticesinde doğan giderlerini ve gelirlerini vergi kanunları açısından belirli vesikalarla tevsik etmeleri gerekmektedir. Bu süreci gerçekleştiren mekanizma ise muhasebe sistemidir. Muhasebe sistemi aynı zamanda vergi sistemi için bilgi üretmekte, işletmelerin muhasebe süreci sonunda ortaya çıkan faaliyet kârı aynı zamanda vergi matrahının temelini oluşturmaktadır.

AB Döviz Anonim Şirketi bir müşterisine 25.05.2020 tarihinde 1.000 ABD doları satmıştır. Satış günü ve saatinde dolar kuru 1 \$ = 6 TL şeklindedir. Gerçekleştirilen bu işlemin muhasebe kaydını yapınız. BSMV stopaj oranı %1'dir. 1.000 \$ = 6.000 TL satış tutarıdır. Bu satış tutarı üzerinden %1 BSMV stopajı gerçekleştirilecektir.

25.05.2020

100 Kasa Hesabı 6.000 TL

600 Yurtiçi Satışlar Hesabı 5.990 TL

360 Ödenecek Vergi ve Fon. Hesabı 10 TL

Görüldüğü gibi tek düzen muhasebe sistemi açısından yapılması gereken muhasebe kayıtları anlamında herhangi bir değişiklik söz konusu olmamakta diğer bir ifadeyle kullanılan hesaplar değişmemekte sadece uygulanacak vergi tevkifatı oranları değiştiğinden hesaplanan vergi miktarları değişmektedir.

6. SONUÇ

Covid-19 küresel salgını tüm dünyayı etkisi altına almış ve olumsuz etkilerini hemen hemen her sektörde göstermiştir. Ülkelerin sınırlarını kapatmış olmaları ve ülke ekonomilerinin üretim kanalında ortaya çıkan aksaklıklar milli ekonomilerin daralmasına neden olmuştur. Henüz tam anlamıyla atlatılamayan ve etkisinin ne kadar süreceği kestirilemeyen salgın nedeniyle hem kamu kesiminin hem de özel kesimin finansman ihtiyacının karşılanması ekonomi çarklarının dönmeye devam edebilmesi açısından son derece önem kazanmaktadır.

Türkiye ekonomisi de bu süreçten kaçınılmaz olarak olumsuz etkilenmiştir. Özel kesimin üretimini azaltması ve küçülmeye gitmesi her olağanüstü dönemde olduğu gibi devletin desteğine ihtiyacı beraberinde getirmiştir. Devlet sosyal devlet anlayışı gereği sosyal yardımları arttırmış, özel sektöre vergi ertelemeleri, kısa çalışma ödeneği ve kredi kolaylıkları pek çok mali teşvik sunmuştur. Devletin yapmış olduğu harcamalar kamu bütçesinde olağanüstü harcamalar olarak yerini almış ve salgın mücbir sebep özellikleri taşıdığı için bütçeye ek bir maliyet yüklemiştir. Bu anlamda kamu bütçesindeki ortaya çıkan ek maliyetin ek finansman kaynağı ile dengelenebilmesi kamu bütçesinin denkliliği açısından önemli bir meseledir. Bu yüzden borçlanma yolunun farklı maliyetlerinin olduğu nazara alındığında devletin öz kaynaklarından sayılan ve genel finansman aracı olan vergilerin kullanılması zorunluluk haline dönüşmüştür. Belirli vergilerin arttırılması ve hatta yeni vergilerin

ihdas edilmesi olağanüstü dönemlerde kamu maliyesi alanında tüm dünyada rastlanabilen bir durum olmaktadır. Türkiye’de bu süreçte vergi sistemine yeni bir vergi ihdas edilmemiş belirli vergilerin oranlarında artmış yapmak suretiyle devlet ek finansman ihtiyacını karşılama yolunu tercih etmiştir.

Gelir Vergisi Kanunu ve Gider Vergileri Kanunu’nda Cumhurbaşkanı Kararları ile birtakım yeni düzenlemeler yapılmıştır. Çoğunlukla tevkifat yoluyla tahsil edilen menkul sermaye iratlarından olan finansman bonusu getirileri ve Banka ve Sigorta Muamele Vergisi kapsamında olan döviz satış geliri üzerinden alınan vergi oranları artırılmıştır. Finansman bonolarının getirilerinden yapılacak olan gelir vergisi stopaj oranı %10’dan %15’e çıkarılırken; döviz satış kazançlarına uygulanan BSMV oranı binde 1’den %1’e yükseltilmiştir. Söz konusu oranların ulusal tasarruf düzeyinin çoğaltılabilmesi için daha fazla artırılması ve özellikle kısa vadeli menkul kıymet alımlarından elde edilen spekülatif kazançlar için Tobin Vergisi türünden bir verginin sisteme dahil edilmesi önerilmektedir.

Yerli ve yabancı tasarruf sahiplerini Türkiye’de doğrudan yatırım yapmaya teşvik edici maliye ve para politikasının kararlı bir biçimde izlenmesi, potansiyel yatırımcılara selektif vergi kolaylıklarının tanınması hem bu dönemde hem de olağan dönemelerde önem taşımaktadır. Potansiyel yatırımcıların üretim yapmaya yönelik olarak fiziki yatırım yapmaları ülkenin ekonomik büyümesine katkı sağlayacağı gibi aynı zamanda yeni istihdam olanaklarının oluşmasına yardımcı olarak işsizlik düzeyinin azalmasına ve ekonomik kalkınma seviyesinin yükselmesine zemin hazırlayacaktır. Ekonomik kalkınma düzeyinin gelişmesiyle Türkiye gelişmekte olan ülkeler kategorisinden gelişmiş ülkeler kategorisine yükselebilecektir.

Pandemi sürecinde ise her olağanüstü dönemde görülebildiği gibi devlet bütçesinin açık vererek özel kişi ve kurumlara doğrudan veya dolaylı olarak nakdi veya ayni yardımlarda bulunması kaçınılmazdır. Önemli olan özel kesimin almış olduğu söz konusu desteklerle mevcut üretim düzeyini ve istihdam düzeyini koruması ve geliştirmesidir. Böyle olduğu sürece piyasa ekonomisi toparlanarak eski denge düzeyine gelebilecektir. Piyasa toparlandıktan sonra uzun vadede tasarrufun oluşması ve yeni yatırım imkanlarının özel kesim açısından ortaya çıkması beklenebilecektir.

Salgınla mücadele topyekün mücadeleyi gerektiren bir süreçtir. Dolayısıyla bu olağanüstü süreçte devletin vatandaşlardan her türlü fedakarlığı isteyebilmesi meşru olarak görülebilmekte ve böyle dönemlerde vergi mükelleflerinin vergi dirençleri düşük olabilmektedir. Yeni bir vergi ihdas edilmemiş olması ve genel anlamda vergi oranlarının ve miktarlarının bu süreçte ayrıca arttırılmamış olması Türk Mali Yapısının ne denli kuvvetli olduğunun bir göstergesi olarak kabul edilebilir.

KAYNAKÇA

Akalin, U. S. (2017). Kamu Harcamaları ve Ekonomik Krizler: Peacock ve Wiseman Sıçrama Tezi Çerçevesinde Türkiye Örneği. **Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**. Yüksek Lisans Tezi. Karaman.

Biröl, Ö. H. ve Gencer, A. H. (2014). Neo-Klasik İktisat ve Neo-Klasik Sentez. **Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 16 (1).

Gelir Vergisi Kanunu. (1960). Erişim adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.4.193.pdf>. Erişim tarihi: 18.05.2020.

Gider Vergileri Kanunu. (1956). Erişim adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.6802.pdf>. Erişim tarihi: 19.05.2020.

Gidersoy, B. (2020). **Genel Muhasebe**. Erişim adresi: <http://auzefkitap.istanbul.edu.tr/kitap/kok/genelmuh.pdf>. Erişim tarihi: 18.06.2020.

Kirmanoglu, H. (2014). **Kamu Ekonomisi**. İstanbul: Beta Basım Yayım.

Passant, J. (2016). Tax and the Forgotten Classes: from the Magna Carta to the English Revolution. **Tax History**, Erişim adresi: <https://www.researchgate.net/project/Tax-history>. Erişim tarihi: 15.06.2020.

Resmi Gazete. (2020). Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2020/05/20200524-1.pdf>. Erişim tarihi: 16.05.2020.

Resmi Gazete. (2020). Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2020/05/20200524-2.pdf>. Erişim tarihi: 17.05.2020.